

ANTIJURNAL

Aura Christi, 2005. Foto: Nicolae Breban

Citim ultimul număr al revistei „Apostrof” (nr. 5-6/ 2006), dedicat aproape în întregime anchetei ce poartă genericul **„Scriitorul și trupul său”** – un pretext de a aborda o temă departe de a fi facilă. În ce relație se află scriitorul român cu domnia sa, trupul? Ce boli are? Ce boală ar alege, dacă ar fi pus în situația de a alege? Cum i se pare sistemul sanitar autohton? Întrebările formulate în acheta sunt completate de marea majoritate a literaților care se pronunță pe marginea propriului trup perceput ca un străin, complice, dușman, rege, instrument, liman, instanță greu de neglijat... Răspunsuri neașteptate. Incitante. Cascade vii. Răspunsuri neputincioase, ca stindardele unei armate înfrânte. Elocvente. Boala este fie lăudată, fie exorcizată, fie hulită, fie îmblânzită, fie ponegriată... Excelent răspunsul Dorei Pavel. George Bălăiță este viu, tânăr, neliniștit. Irina Petraș are o minte sintetică; e foarte vie, scormonitoare; întoarce lucrurile pe toate fețele până își croiește drum spre esențe, iar când se apropie de unele dintre acestea, în mod neașteptat, face stânga-mprejur și abordează o altă temă, la fel de incitantă, recurge la tertipuri cărturărești. Sunt remarcabile și alte texte. Ancheta este, dacă mă gândesc bine, tulburătoare și... dă speranță! Imprevizibilă reacție, nu? Și, totuși...

Dora Pavel, Irina Petraș, George Bălăiță, Nicolae Breban, Nichita Danilov, Ruxandra Cesereanu, Andrei Șerban, Gabriela Melinescu, Gelu Ionescu, Ion Vianu, Basarab Nicolescu, Ion Pop, Adrian Popescu ș.a. Lume bună. Nume importante. „Apostroful” e de citit din scoarță în scoarță! Ceea ce și facem fără amânare, tema fiind kafkiană, thomasmanniană. Și nu numai. La începutul revistei, chiar pe pagina de deschidere, a doua – stu-pe-fi-ant! – un grupaj de știri, poze cât cuprinde, avându-l ca protagonist pe nimeni altcineva decât pe Cristian

„Eram făcut pentru un dialog cu umbra vreunui zeu”. (Cioran)

Tudor Popescu. Da. Pe ziaristul care urmează clișeul ceaușist, în plină vogă în timpul dictaturii, asmuțind mahalaua împotriva elitelor. Individul care i-a atacat, recurgând la un limbaj suburban, pe Tudor Vianu, pe Sadoveanu, atingând culmea performanței prin atacul la G. Călinescu și Nichita Stănescu – toți acești scriitori făcând parte, de bună seamă, din patrimoniul spiritual al României. De ce vorbim de o culme a performanței? Pentru că acest individ ultramediatizat a propus să se ardă o seamă de cărți ce fac parte din patrimoniul românesc!! „Din miile de pagini [ale lui Nichita Stănescu – n.n.], conchide CTP în suburbanul, imundul text, intitulat **Nichita Stănescu – o rudă a lui Adrian Păunescu** (I-II, „Adevărul Literar și artistic”, decembrie 2003), ar trebui strânsă în mod onest o cărticică poate cu nu mai multe pagini decât buletinul de identitate al poetului – iar restul ar trebui pur și simplu arse, șterse din fața ochilor.” (s.n.)

Să recapitulăm. Un ziarist din București, mediatizat cu o crasă lipsă de măsură în perioada post-decembristă, instigă – aidoma lui Gobbels!! – la arderea cărților unui poet național. Nimeni – nici Academia Română, nici Uniunea Scriitorilor –, la timpul respectiv – în 2003 –, n-a reacționat. În schimb, peste doi-trei ani, CTP e primit la Universitatea din Cluj (UBB) cum rareori au fost primite marile personalități ale culturii române. Ba mai mult: Marta Petreu, redactor șef al acestei prestigioase reviste sprijinite de noi, o excelentă poetă și eseistă, care a scris reportajul despre CTP... îl compară pe acesta – nici mai mult, nici mai puțin! – cu Eminescu și cu Cioran: „Întrebările din public au curs una după alta, iar Cristian Tudor Popescu a răspuns *cu o vervă și cu o expresivitate cioraniene*. E limpede, face parte *din familia temperamental-stilistică a lui Eminescu-Cioran*. *Se vede și-n scris, și în vorbit: apocalipsul expresiv*.” (s.n.) La finele acestui text – descalificat atât pentru „Apostrof”, cât și pentru Marta Petreu, dar nu mai puțin pentru Universitatea clujeană, condusă de Andrei Marga, rectorul acesteia – ni se promite că „Data viitoare [când va veni din nou CTP-ul la Cluj – n.n.] va fi și mai bine!”

Pentru comparație. În același număr al revistei „Apostrof”, e semnalată prezența la Cluj a domnului profesor Mircea Martin, care a organizat o Conferință „Cuvântul”, fiind abordată de astă dată tema balcanismului. Prezența la Cluj a unuia dintre cei mai importanți critici ai perioadei postbelice – la Mircea Martin ne referim, desigur – este semnalată în 13 rânduri.

„Toate conradicțiile își dau întâlnire în sine mea – liniștea și nebunia, luciditatea și beția, adevărul și gluma, marea și micimea – simt totuși cum mi se așază din nou în jurul gâtului o mână de fier, care, încetișor, pe nesimțite... mă strânge.” (Witold Gombrowicz)

„Scriitorul și trupul său”. Iată un pretext de a mă gândi... la scriitorul care sunt și la trupul meu. Ce este, ce (mai) poate fi trupul pentru mine? Scriu aceste rânduri și realizez subit că

pauza intervenită în scrierea romanului **Zăpada mieilor** îmi joacă feste. Aceste rânduri le scriu încet. Cu vădit-chinuită dificultate. Ca și când aș învăța chiar acum, în aceste fracțiuni de secundă – viscolite de parfumul florilor de tei (ușa la studio e deschisă vraise, prin urmare, au pe unde da buzna miresmele reci) –, scrierea, alfabetul. Silabisesc. Porțiuni, cartiere, orașe, continente, insule de silabe. Așa înveți, reînveți și trupul, după lungile despărțiri de măria-sa. Îl silabisești. Îl amușini. Îl cântărești cu ochiul, scrutându-l, redescoperindu-l, măsurându-l și mirându-te: ei, cine ești și de ce mi-ai fost dat tocmai mie? Ai o relație stranie cu el, măria-sa, trupul. Uneori, dictează el, tiranic, de neînduplecat cum este; alteori însă se lasă moale în brațele de fier ale voinței, devine una cu ce...? – cu sufletul probabil. Atunci îl pierzi din vedere, întrucât trupul fizic se mută, ca să zic așa, într-un plan secund. Mă întreb dacă și atunci el te pândeste din umbra-i interioară; dacă există așa ceva desigur. Și eu cred/presimt că există!

Straniu e că atunci când scriu – în lungile, plăcutele, chinuitoare-voluptuoase perioade scriptice – trupul îmi devine prieten, complice, amușind, uitându-și suferințele, îndesându-și, probabil, în gură batista. Trupul jubilează, cântă, celulele se mișcă îndrăgostite, prinse-ntr-un savant joc al complicității totale. Totul e pur. Înalt. Fierbinte. Trupul se ridică pe vârful picioarelor, visând să ajungă la înălțimea sufletului; nu știu mai nimic în segmentele acestea despre el. Poate. Complicitățile sunt evidente, frapante. Emoționante. Totul se-nvârte și curge și psalmodiază, în efortul de a scoate aur pur, de a oferi, de a risipi tot ce se poate, *tot ce trebuie*. Asta, repet, câtă vreme scriu. Cum să uit tensiunea formidabilă la care mi-am expus trupul, scriind la **Noaptea străinului**? Ajunsă cam pe la pagina patru sute, ascultând gâfâitul trupului – care alerga excedat în urma creierului (tot timpul am considerat – uimitor!, dezarmant! – că am un psihic mai puternic, da, mai puternic decât trupul meu, vulnerabil și pierdut, pornit alte dăți împotriva creierului, simțindu-i forța, puterea și încercând să-l pună la punct) –, lunecam în cele mai negre disperări. Lucram la un roman care, vai, nu se mai termina! Țin minte că o dată, ajunsă într-un vârf tensional, în loc să mă opresc din scris, să-mi menajez creierul – riscam să-mi fac rău, fizic vorbind –, m-am ridicat de la masă, din fața calculatorului meu (un Pentium ieșit la pensie, funcțional însă), și m-am îndreptat spre raftul cu iubiții mei ruși. Am luat un volum de Dostoievski – **Crimă și pedeapsă** am văzut, într-un târziu, că scrie pe cotor –, l-am deschis la întâmplare și am citit cincisprezece, poate douăzeci de pagini. Ei bine, șocul a fost teribil! Teribil. Atunci când ajung într-un vârf tensional și simt că trebuie să mă opresc, altminteri îmi fac rău, Dostoieva abia începe să se încălzească! Ce tensiune formidabilă! Cum, Doamne-Dumnezeule, să stai la poalele Everestului și să nu te minunezi în gura mare, uitându-te stupefiat, încremenit de admirație, la acest uriaș care aleargă sus, sus de tot, se desprinde de platou și își desface aripile hârșăite ca un zmeu meșterit de copii, o arătanie pregătită de zbor? Dintotdeauna! Țin minte amestecul de senzații ce mi-a dat ghes *atunci*: încântare, spaimă, stupefacție, uimire în fața cuiva imens, uriaș, în esență de neînțeles, *ceva* care va scăpa în vecii vecilor definițiilor, tentativelor de a fi închis în țarcul nimitor al formulilor, stigmatelor. Pe urmă... a urmat dezamăgirea raportată la produsul care îți poartă numele; o disperare apoi, care îți dădea târcoale, după ce – murind abrupt; da-da, ai simțit cum viața ți s-a scurs brusc din spiritul trupului! – ai înțeles că tu niciodată nu vei ajunge la nivelul atins de acest sfânt epileptic. Cum să

ajungi din urmă un sfânt?! Un sfânt care nu poate fi iubit, nici atins, nici înțeles. Decât cu inima. (Am scris aici un rezumat al răspunsului meu la una dintre întrebările trimise mie – acum o lună?, două? –, în joacă, de Dora Pavel).

„Trebuia făcut tot ceea ce e interzis, și trebuia reconstituit totul, în mod mai mult sau mai puțin fericit, fără teamă de exagerare: ba chiar cu exagerare. Trebuia să înveți din nou și apoi, după ce știai lucrurile, iar să mai înveți; să înfrângi timiditatea, oricât ar fi dat naștere la ridicol o astfel de atitudine.“ (Paul Gauguin, **Noa-noa...**)

Vinovat e tot ce-i mare, scrie undeva Nietzsche. Trupul nostru e vinovat, întrucât tot timpul e mai mare decât noi. Cum să înțelegi acea uriașă activitate subterană, ilicită, ascunsă vederii imediate, *activitate* desfășurată înlăuntrul tău secundă de secundă, cu o discreție sfidătoare, paroxistică? Cum să înregistrezi – decât la un nivel extrem de superficial, evident, departe de a fi complet (dar cuvântul „complet“ pare o impertinență în contextul de față!) – metamorfozele, lunecările, urcările, văile, sincopetele, scâncetele, jubilațiile, produse într-o succesiune ce scapă cuantificărilor, descrierilor, înregistrărilor?

Îmi văd trupul, uneori-adeșori, ca pe un străin. Un străin dușmănos. Sadic. Răzbunător. Un străin care mă pune la punct. Îmi dă peste cap programul. Mă sfidează. Mă umilește, aruncându-mă în boală. Îi sunt recunoscătoare pentru... era să zic aceste apucături nu întotdeauna civilizate. Am învățat enorm din ele. Boala m-a crescut, m-a alinat, m-a trântit la pământ. În boală am învățat să mă cunosc. Să mă ghemuiesc în mine. Să ascult ritmurile lăuntrice. Din boală m-am ridicat, urcând până la mine. În boală m-am ghemuit, ca în marile singurătăți. Ca să mă regăsesc. Boala m-a certat, conciliindu-mă, în cele din urmă, cu trupul. Aruncându-mă târziu, adică la timp, în ființă. E patetic ce spun. Câteodată însă patetismul e o formă de a te dibui, de a te cunoaște.

1986-1987. Am avut o miopie galopantă. Iar mai târziu, desprinderi de retină. Părinții mei, sfinții mei părinți erau derutați; Mama spunea că vede cum îi fuge pământul de sub picioare (într-o seară, în bibliotecă, vorbind cu Papa și crezând că eu dorm de mult). Am avut parte de niște eșecuri operatorii la spitalul nr. 3 din orașul meu natal; apoi de o consultație la clinica lui Filatov, la Odessa. Pe urmă au urmat alte examene la celebra clinică a lui Fiodorov din Moscova. M-au consultat patru chirurghi. Trei dintre acești specialiști de nivel înalt au refuzat să mă opereze; aveam la activ (hm, ce expresie ciudată!) câteva eșecuri operatorii; în consecință, o altă intervenție era, de bună seamă, extrem de riscantă. Îngerul meu păzitor se numește Larisa Olejko – o rusoaică tânără, subțire, subțire, de o frumusețe frapantă, blondă, cu ochi mari, expresivi, albaștri. Îngerul meu ocrotitor mi-a spus după alte teste că poate reuși, dar numai cu ajutorul meu. Țin minte, consternarea mea de atunci. Eram convinsă că obligația mea era să mă las în grija medicilor; credeam că trebuie să le ofer trupul pentru ca ei să-și facă datoria. Ei bine, nu. Ei aveau nevoie și de participarea mea. De psihicul meu. Adevărul e că treceam printr-o depresie percepută de mine ca fiind insurmontabilă; voiam să termin cu toate și eram, în această ordine de idei, hotărâtă. Și tocmai când nu izbutisem să duc la capăt cu bine „lucrul“ început, eșuasem; iată că vine un înger deocheat și mă încurcă, îmi dă calculele și proiectele axate pe nuanțele culorii negre (ca la

France Hals) peste cap. I-am răspuns atunci, m-am auzit spunând, mai precis: „O.K.“ M-am oferit să ajut îngerul încurcă-lume, ca să mă ajute. Dar cum?, mă tot întrebam cu un aer tâmp. Au urmat două intervenții dificile, riscante, făcute sub anestezie generală, la o distanță de câteva luni. Pe urmă altele... Și altele... Boala m-a învățat cum trebuie să ajuți trupul, iubindu-l, iubind-o și pe ea, nemernica înțeleaptă care îți dă putere sau te face să o descoperi când te regăsești pe limită. Nu pot afirma în gura mare că ulterior am devenit bravă cu... ochii mei. Cu riscul de a-mi pierde ochii. Asta dacă, desigur, a fi brav... înseamnă a face abstracție de suferințele care te dau peste cap, îți dau peste cap existența, îi dau peste cap pe cei dragi ție... Niciodată n-am avut forța de a face abstracție de suferință; dimpotrivă, m-am lăsat locuită de ea, sfârtecată, îmbăiată, înfrântă, ruminată... Am învățat enorm în acea perioadă. Despre mine. Despre viață. Despre dragii, sfinții mei părinți, Semion și Liuba. Despre apocalipsa după Aura-cea-care-a-descoperit-stupefiată *tocmai atunci* că în ea a apărut *ceva* a cărui existență odinioară îi era cu desăvârșire străină. Nu știu cum să numesc acel ceva; în romanul meu, **Noaptea străinului**, unul dintre personaje, Miroslava Plămădeală, îi spune simplu, casant, „Străinul“.

Da.

Tocmai așa, cu majusculă. Trupul, Străinul.

Boala m-a învățat să mă limitez la mine și la Dumnezeu.

„Limitează-ți viața la o discuție cu tine sau, și mai bine, cu Dumnezeu. Alungă-i pe oameni din gândurile tale, nimic exterior să nu-ți dezonoreze singurătatea, lasă-le bufonilor grija de a avea semenii. Celălalt te diminuează, căci te silește să joci un rol; suprimă din viața ta gestul, mărginește-te la esențial.“ (Cioran)

Dacă mi-aș dori aceeași experiență încă o dată? Transcriu gândul nebunesc ce mi-a trecut prin cap. Da. Apoi, cad pe gânduri. Negociez. Cu condiția să fiu iarăși salvată. Atunci însă nu știu cum voi fi salvată; prin urmare, experiența, din start, e net diferită. Mă întreb însă de ce mi-a venit în minte răspunsul dat adineauri? Poate fiindcă am învățat enorm din boală. Boala m-a azvârlit – fără să întrebe dacă îmi doresc asta – în ființă, în Aura-cea-de-acum; fără boala mea, n-aș fi omul întreg de acum.

Dacă mi-aș dori o altă boală? Nu cred. Le am, bolile, de ajuns. Le am pentru câteva existențe, trăite la o tensiune inferioară celei caracteristice îndeobște mie. Tensiune ce mă face să mă recunosc, să mă regăsesc pe același istm cald, familiar, însetat de a fi și a exprima modul în care sunt.

Chiar dacă nu aveai cum să nu constăți că moscovita clinică condusă de Fiodorov e construită, gândită la nivel occidental, tot te-ai simțit ca o rotiță dintr-un mecanism umanizat. O rotiță fără de care mecanismul și-ar vedea liniștit de viața lui; fără tine, în chip firesc, ar funcționa la fel de ireproșabil. Firescul salvgardează echilibrul, iar, din timp în timp, e și imbold de a te repune pe linia de plutire, de a te agăța de firul existenței, pentru a accede la tine însuși. Dar nu pot uita faptul că, aflându-mă în acea clinică, pentru prima dată după spitalizare, operații, alergătură pe la diverși specialiști, am simțit că medicului meu îi pasă de mine, de ochii mei și realmente vrea să mă ajute, să-mi stopeze galoparea miopiei. Țin minte șocul avut; de la medicii indiferenți de până la experiența avută în clinica profesorului Fiodorov, eu însămi mă molipsisem de nepăsare! Da.

Nu-mi păsa ce va fi cu ochii mei, de vreme ce totul putea fi rezolvat simplu, asumându-ți, ca stocii, un sfârșit provocat de tine însuși cu calm, lucid, demn. Până să devii o povară pentru cei dragi.

Transcriu aici un fragment din **Marile Jocuri**. Edificator. Simțindu-mă obligată să precizez un singur lucru: experiența micuței Olga nu este inventată. „Din copilărie avea un trup extrem de fragil; multiplele suferințe de ordin fizic se iscașeră în consecința unor comotii cerebrale: stupide accidente nefaste, produse la săniuș, la grădiniță, acasă – banale căzături, soldate cu urmări dramatice: comotii grave, internări îndelungate, care amânaseră efectele, mai exact, consecințele unor leziuni pe cât de grave, pe atât de perverse, în sensul că ieșiseră la iveală peste ani după tristele accidente ce-i marcaseră, fără îndoială, existența; avea, în anumite perioade (de oboseală, surmenaj, vitalitate scăzută), accese de vomismente, migrene, stări de spirit proaste, depresive; la 7-8 ani începuse să-i avanseze lent miopia, pentru ca, în urma unei perioade relativ încărcate, în anul trei de facultate (era studentă la filologia româno-rusă, absolvită mai târziu cu brio), să aibă o galopare a miopiei, cu riscul cecității, stopată după șase intervenții chirurgicale, altele două – primele – eșuate; vor urma alte intervenții laser, generate de o sporadică desprindere a retinei care se cerea întreținută, remediată, întărită, și dată fiind meseria lnei, la care, între altele fie spus, fusese sfătuită de medicul ce-i salvase ochii să renunțe (după primele eșecuri chirurgicale, dintre cei patru medici consultați, numai Larisa Olejko – chirurgul ce o va scoate din menghinele pericolului cecității – fusese de acord să riște, pentru a-i recupera ochii, pentru a bara galopajul miopiei; în miezul crizei, da, chiar atunci, lna refuzase categoric să renunțe la citit și la scris, adică la profesia aleasă de la începutul pubertății; tână doctoriță, Larisa Olejko, avea pe atunci 28 de ani; abia își susținuse doctoratul, conducătorul tezei sale fusese un celebru profesor; impresionată de încăpățănarea, de ambiția nebunească a fetișcanei din fața ei, cedase, nu mai găsise de cuviință să insiste, deoarece înțeleșese că are în fața ei «un om care știe ce vrea să facă cu viața lui» – o aserțiune, de altminteri, emisă adeseori în prezența lnei, blocând-o de fiecare dată, întrucât o considera străină de firea, de caracterul ei). [...] Ochii, suferința lor, o trânteau la pământ nu rareori. Ea, cea considerată drept unul dintre cei mai curajoși tineri, de cum începeau desprinderile de retină, însoțite de dureri, nesuferite migrene, se transforma într-o gămălie de om, speriat de propria umbră, căci se apropia, o vâna de peste tot, o halea – puțin câte puțin, suspect de încet – spaima de a orbi, experiență, pentru care simțea – cu toți ochii dinlăuntru, cu toate celulele fricilor – că nu este pregătită, convinsă fiind că, o dată cu pierderea ochilor, probabil că totul va lua sfârșit. Alte cazuri celebre de cecitate totală – ca cel al lui Borges de exemplu – n-o alinau, nici nu erau... nu atât convingătoare pentru ea, cât edificatoare; altminteri calmă, echilibrată, în timpul crizelor de desprindere a retinei, intrată în zodia panicii, refuza să se transforme dintr-un infirm parțial într-un infirm total, refuza să fie însoțită, îngrijită, prin urmare, dependentă de cineva. Evident, o speria, o bloca, o transforma într-un animal aruncat într-un colț al disperării, frica bestială de a-și pierde ochii, frică ce o scutura din rădăcinile ființei, așa cum sunt scuturați arborii nu prea mari, rămuroși, ca să cadă fructele, altfel inaccesibile. Știa ce o așteaptă după primele eșecuri de ordin oftalmologic.

După primele operații nereușite, internată fiind în clinica profesorului H. de la Moscova pentru următoarele intervenții, lna a stat – cât au durat examenele, consultațiile medicale –

Într-o cameră cu o fetiță oarbă, însoțită de mama ei (o femeie palidă, plină de viață, care avea în jur de patruzeci și cinci de ani; fetița avea opt ani și patru luni); doamna Loghin, mama infirmei, lipsea o bună parte a zilei; în absența ei, Olga, fetița oarbă, rămânea fără supraveghere; o parte din timpul cât durase tratamentul, copila își împărțise singurătatea – dat fiind regimul din pensiunea situată în orașelul academic construit (după proiectele elaborate de profesorul H. cu un grup de arhitecți) în preajma clinicii de oftalmologie – cu Ina, care abia aflase că în cazul în care nu găsea un chirurg dispus să riște, în mod cert, își va pierde ochii, și care pe întinderea a patru zile va urmări – cu rece demență uimită – un copil năpăstuit, orb de la naștere, transformat într-o jivină ghemuită fie pe canapea, fie pe jos, în cameră, în baie, oriunde, legănându-se în așteptarea mamei veșnic plecată, jucându-se cu te miri ce (la un moment dat, luase o sticlă de iod, și, neștiind despre ce e vorba, o deschisese, ca să guste conținutul, încât atunci când Ina intrase în cameră, Olga era mănjită pe mâini și pe față cu iod), jucându-se mai ales cu o păpușă care avea un păr lung, rochițe dantelate, vreo patru-cinci perechi de sandale. Însă nu accesoriile vestimentare o interesau în primul rând pe ființa lipsită de lumină în ochi, nu, cu toate că, găfâind, o ruga o dată, apoi încă și încă o dată pe Ina să-i descrie păpușa, răsștiută, răsărutată; oarba îi arătase în sfârșit – după ce depășise rezervele, sfiala – jocul de-a care se joacă atunci când mama lipsește: după ce se spăla meticolos pe mâini, se ștergea, se spăla pe dinți, venea în odaie, se așeza pe jos, în mijlocul camerei, lua păpușa în mâini, se legăna, ca și cum ar fi intrat în transă, pe urmă puneă păpușa într-o poziție comodă, cu picioarele-i de plastic între picioarele sale slăbănoage, cu capul păpușii înspre geam, se apleca peste jucărie și începea să caute parcă ceva în părul confecționat din mătase artificială; în timp ce răsfoia părul păpușii, se legăna iarăși vreo douăzeci de minute, poate o jumătate de oră, mormăind vorbe indistincte – ca și cum ar fi fost prinsă în nevăzutele menghine ale unui ritual de sorginte păgână –, pentru ca deodată să se oprească și să desfacă, fără a rupe, fir cu fir, părul păpușii cu ochi albaștri, de sticlă. După promisiunea smulsă de Olga Inei, care o asigurase că va păstra secretul – «numai al ei» – și că Ina nu o va pârî nimănui, nici maică-sii (în caz contrar, doamna Loghin o va pedepsi, iar ca să nu audă vecinii plânsetul, icnetele copilului, ca de obicei, o va încuia în baie și va da drumul apei să curgă), oarba îi mărturisise Akulinei teribila taină: fetița număra firele de păr ale Klarei (așa se numea păpușa), adesea se încurca, însă o lua, cu o încăpățănare nebunească, de la capăt, întrucât visase că atunci când va izbuti să numere toate firele conștiincios, tanti doctor o să găsească ochii de care are nevoie, ochii buni adică, pentru că ai ei nu erau văzători de la naștere. Așadar, Olga, spre stupefarea Inei, era ferm convinsă că numai atunci când va epuiza părul Klarei, numărând cu precizie fir de fir, da, numai atunci nenea care umbla pe hol, în fiecare zi, în jurul orei patru, și-i anunța pe pacienți că s-au adus ochi proaspeți, îl va pune la curent și pe doctorul fetei cu faptul că în sfârșit găsise ochii buni pentru ea, cu care să... În timpul acestui inegal verbișaj șocant, Ina înmărmurise; își înăbușise plânsul, tremurul, și izbită de lipsa de legătură dintre Klara, părul ei, numărul firelor și ochii aduși zilnic în clinică de la morgă – pentru a salva ochii unora dintre pacienții clinicii (unde într-adevăr se făceau și minuni) –, răvășită de vecinătatea unui infirm lăsat fără supraveghere, brutalizat (câteodată în prezența Inei), șocată de tot acest spectacol al pierzaniei cu orbi, suferinzi, ochi proaspeți

aduși de la morgă, plânsete înfundate, eșecuri operatorii, țipete de bucurie, îi ceruse doamnei Olejko s-o mute în altă rezervă, unde să fie singură, pentru ca, după prima intervenție, să părăsească pensiunea și să se stabilească provizoriu la rudele ei moscovite.“

Am făcut o tuberculoză acum câțiva ani. Iarăși am avut noroc. Celălalt înger păzitor se numește doamna doctor Angela Mereniuc – care ține la pacienții d-sale, îi îngrijește, îi supraveghează, îi cocolește, îi ceartă, îi tratează cu maximă atenție – așa cum tratez eu, bunăoară, cărțile mele, revista și editura –, doctor care a avut răbdarea și profesionalismul să-mi găsească tratamentul potrivit, asta după mai multe tentative care au făcut-o, la un moment dat, să exclame excedată: „Uf, parcă ai fi doamna NU“. (Sunt alergică la penicilină; în plus, unele medicamente clasice recomandate în tratamentul tuberculozei nu pot fi folosite de miopi, precum și de cei ce au periodic desprinderi de retină.) Încolțită de moarte (până să am rezultatele analizelor, credeam, înspăimântată, că am cancer pulmonar; arborele meu genealogic e atacat serios de acest morb), din spaima că voi fi culeasă curând din pomul vieții, am scris *Elegii nordice*. Și acum cred că acest volum de poeme – întunecat; rareori am curajul să-l recitesc – mi-a salvat viața. Scrisul e și rugăciune (Kafka avea dreptate), dar și terapie la modul propriu.

Trupul – carcasa străină, istm familiar. Îl pot pune la punct. Îl pot îmbrânci, terfeli. Pot trage de el cât șapte. Mă va asculta. Până la un punct. Până mă va pune imperativ la punct: el, de astă dată. Irevocabil. Cerându-și drepturile și punându-mă, dacă nu țin cont de semnalele date, iarăși la zidul bolii – pedeapsa pentru neobrazarea de a trage de el ca de un cal fără aripi, ce duce în spate o povară, la care fericit ar renunța, în absența ei însă ar cădea lat. Pur și simplu. Și *el*, trupul, am senzația că *știe* asta. Altminteri, ar refuza să-și asume poverile cărate aidoma cămillei nietzscheene. Da.

Care dintre bolnavii din literatură îmi sunt dragi? Orbii lui Saramago din *Eseu despre orbire* sunt expresivi, convingători, deși acțiunea, de la un punct încolo, este previzibilă. Mășkin. tolstoianul Ivan Ilici, care – oho! – se îmbolnăvește de moarte, la propriu, deși inițial crede că e vorba de o simplă căzătură; descoperă însă la timp că moartea e cea care îl face să vadă totul din jur printr-o altă lentilă. Castor Ionescu, cel care se îmbolnăvește de o boală ciudată: pierderea energiei psihice, iar încercarea de a se trata pe cont propriu îl aruncă într-un segment zarathustrian de genialitate. Joseph Knecht. Hans Kastorp. În unele dintre aceste personaje mă recunosc.

O iubesc, de asemenea, pe Lou Andreas Salomé, care e un „personaj“ real de o rară forță; să fii alături de trei monștri – Rilke, Nietzsche, Freud –, nu-i la îndemâna oricui! Draga de Lou a făcut trei boli pentru cele trei spirite superioare – ceea ce înseamnă că ea însăși era un spirit superior. Fără îndoială.

Poate voi scrie altă dată mai mult despre trup. Căci acum el mă trage de mânecă: mi s-a făcut foame.

Trupul, o litanie, un instrument, o pedeapsă...

2 iulie. Revin, treptat-treptat, la *Zăpada mieilor*. Dezamăgirea întunecată de odinioară, în legătură cu paginile scrise până

acum, straniu, a dispărut. Recitind cele scrise până acum, constat că nu e rău scris; nu e deloc rău. Problema e că intervenise, data trecută (în mai dacă nu greșesc) oboseala, iar pe urmă surmenajul – de aici, judecata pripită, vădit eronată. Acum, cu creierul odihnit, lecturând paginile scrise – sunt peste o sută șaptezeci – judecata mea este exactă. Dificultatea textului stă în faptul că e vorba de ultimul (cred) volum al unui ciclu epic; prin urmare, e lesne de înțeles că lucrurile se vor urni din loc mai greu, întrucât dincolo de faptul că trebuie să fac legăturile pentru volumele precedente, acest roman trebuie să reziste ca piesă separată, păstrându-și independența.

„Ferește-te de a te împărăștia și cruță-ți puterile.“

„[...] arta cea mai de seamă este [...] să știi să te limitezi, izolându-te.“ (Goethe)

Încet, mă voi reazeza pe linia de plutire. Sper. Satisfacția e că m-am așezat în fața calculatorului și am continuat să scriu, ca și cum m-aș fi ridicat ieri. Textul curge de la sine. Pare că scriu ușor, în spatele acestei constatări – subliniez, aparente – stă un îndelungat și dificil proces de elaborare, iar după scris, inevitabil, urmează redactarea, care este, iarăși, dificilă; prin urmare, nu am cum să susțin că scriu ușor. Dar asta nu mai contează; important, se înțelege, este rezultatul, și nu cantitatea de energie/muncă, nu gradul de dificultate al elaborării. Dificultatea nu are nimic comun cu calitatea. Evident, îmi spun; lucrurile evidente însă trebuie, câteodată, repetate. Și asta nu numai fiindcă repetiția este mama învățaturii.

Îmi promit ritos să nu scriu aici, să economisesc energia pentru **Zăpada mieilor**. Și îmi calc, cu seninătate, la fel de ritos, promisiunea, după care urmează supărarea, alte promisiuni, și tot așa... Vârtej plăcut, amețitor, din care, uneori, îți dorești să scapi, în realitate, rugându-te să fii, în continuare, prins în mrejele-i savant ascunse.

Spaima de cuvinte, teama de literatură, spaima de potriveala vorbelor, „ce din coadă au să sune“... Mă gândesc la senzația asta, care îmi dă ghes, când și când, lăsându-mă cu sentimentul că mă aflu, invariabil, într-o lume în care cuvintele sunt rostogolite de-a valma, exactitatea e rară și deranjantă, expresivitatea nu rareori e dată afară. Spaima de a te trezi cu grămăjoare de cuvinte care să nu transmită nici un sens, să se trezească, ele însele, deodată, la o răscruce a vreunei farse perfide, incapabile să joace rolul de vehicul al înțelegerii. [...]

Când cerul i s-a mutat între pleoape, încep să scrie cu propriul sânge.

Iar îngerul striga și striga ca o babă holbându-se la o cratiță: „Nici aici nu-i de văzut nimic!“

Și dacă noaptea va găsi netam nesam că de astă dată cântecul e de mâncare?

O tristețe de moarte; simte cum iarba îi crește din piept.

Certitudinea că de când se știe, scrie aceeași pagină, același poem, același text. Până vine îndoiala...

Se uită la propriul trup. Stări extatice, pendulând între

jubilație și vină.

Liuba: „Norii se joacă pe cer de-a ploaia.“ Între timp, din ceruri nu mai curge nimic. Liuba: „Dumnezeu a cules din pomul cerului toți nourii. Nu ne-a lăsat nici unul. Vezi?“ Cum, Dumnezeule, să nu fii poet cu o asemenea Mamă?!!

Am reînceput să scriu; miroase din nou a sfârșit.

Suntem alcătuiți din cuvinte și carne. Cine stabilește proporțiile?

Scrii ca să scapi din pușcăria trupului, în vreme ce trupul te înrobește din ce în ce mai tare.

„Sunt succesiunea stărilor, umorilor mele; îmi caut eul în zadar, sau mai curând nu-l regăsesc decât atunci când toate aparențele mele se risipesc, când exult la propria-mi nimicire, când se suspendă și se abolește tocmai ceea ce se cheamă un eu. Trebuie să ne distrugem ca să ne regăsim.“ (Gauguin)

Ești un cinovnic al trupului. „Pe naiba!“ protestează îngerul.

S-a încheiat curățenia generală în ceruri: au apărut stelele.

La capătul unei zile ferecate în esențe, te auzi spunând: ce ușoară a fost învierea!

Neantul hăpăie din tine, ca ploaia din pământ.

Scriu; tachinez neantul, imaginându-mi că-i pasă. Ce mare eroare frizând ridicolul!

Avea aerul unui om funciar străin; venea de pe o mare planetă nelocuită.

Când simțea că devine slab, aducea în față moartea.

Din pomul cerului a mai căzut o zi.

Dumnezeu a făcut munții, ca să se sprijine de ei.

O zi, ca gâtul sfâșiat al unei lebede.

Trecea printr-o iarnă a ființei și nici că-i păsa. Poftim definiția celui sărac cu duhul, care fericit este!

Se credea lăsat. „E nebun!“ exclamă un prieten. „Nu-i decât mediocru“ spun și mă surprind gândindu-mă la zâmbetul cu cicatrice al Senei Lupescu – un personaj din romanul la care lucrez, **Zăpada mieilor**.

În zâmbetul lui întrezăream începutul apocalipsei.

„[...] trebuie să continui să fiu dificil! Dificil! [...] Asta o să vă facă bine și vouă... și mie! Fii necontentit străin! Fii neplăcut, neîncrezător, lucid, aspru și exotic. Țin-te, băiete! Nu te lăsa! Nu te lăsa îmblânzit, însușit! Locul tău nu este în mijlocul lor, ci în afara lor, ești ca sfoara denumită de copii coardă – pentru a sări peste ea, trebuie s-o arunci înaintea ta.“ (Witold Gombrowicz)